

ТЕМА ЗАНЯТТЯ: ФРАНЦ КАФКА „ПЕРЕВТІЛЕННЯ”

План вивчення:

1. Життя і творчість Франца Кафки.
2. Особливості модерністичного світосприймання та художній світ митця.
3. Новела «Перевтілення» - історія про знецінення людського життя.

Нездатність людей пізнати добро, поєднати себе з ним і жити праведно – він зробив предметом творчості, яка у кожній своїй фразі є свідченням розчарованої доброї волі.

Томас Манн.

Біографія Франца Кафки

Кафка - австрійський письменник, який народився з липня 1883 року в Празі в родині власника магазину оптової торгівлі галантереєю.

Франц був старшим сином і мало спілкувався з трьома молодшими сестрами. Материнські гени і батьківське виховання створили особистість, схильну до рефлексії і самоаналізу.

Батьки Франца Кафки

Герман Кафка, батько Франца Кафки

Юлія Кафка, мати Ф.Кафки

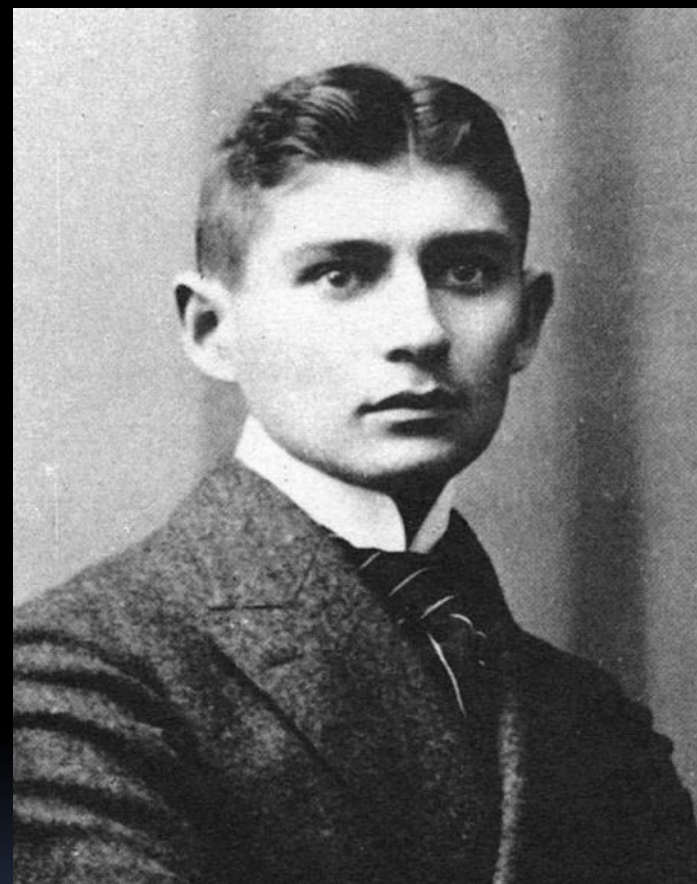
Походження прізвища

- Прізвище «Кафка» за своїм звучанням має чеське походження: Кафка — це галка, і галка буде служити емблемою торгового дому. Існує дві версії щодо походження прізвища: прізвище присвоєно родині при Йосипі II, у той час коли євреї отримали цивільний статус. Сам Франц Кафка ідентифікував себе з образом цього чорного птаха і завжди ненавидів обидва «К» в своєму прізвищі.

Дитячі фото Франца Кафки

Благоустрій родини поступово зростав, але стосунки всередині сім'ї залишилися при цьому у світі темного міщанства, де всі інтереси зосередились на "справі", де мати безсловесна, а батько безперервно хизується тим приниженням і знегодами, яких він зазнав для того, щоб вибитися в люди. І в цьому темному і затхлому світі народився і ріс письменник не тільки тендітний і слабкий фізично, але й чутливий до всякого прояву несправедливості, неповаги, грубості та корисливості. Письменник у 1901 році вступає до Празького університету, спочатку вивчає хімію і германістику, потім юриспруденцію. Після закінчення університету працює в суді, страховому бюро, де працює майже до кінця життя.

- Думка самому стати літератором не відпускала його в молодості, але працював він повільно і важко, хоча до 25 років було ним написано безліч віршів і якась кількість прози, вівся і щоденник, але все це було спалено, коли Кафку виповнилося 26 років, і п'ять місяців він обдумував свої літературні можливості, поки в 1910 році не поновив ведення щоденника.

- Найімовірніше, це сталося під впливом Макса Брода, з яким подружився в 1903 році, але дружба це була не надто серцева - Брод нарікає, що цілих сім років Франц не показував йому своїх літературних творів.
- Хліб насущний Франц Кафка заробляв, служачи в страховому товаристві, що давало йому також можливість ознайомитися з положенням трудящих Богемії.

- Кілька разів Кафка намагався взяти шлюб. З першою своєю нареченою Феліцією Бауер він упродовж п'яти років заручався навіть двічі.

Однією з найвизначніших подій особистого життя Ф. Кафки була зустріч з журналісткою і перекладачкою Міленою Єсенською (вона, до речі, стала першою перекладачкою його творів чеською мовою). Ця жінка мала непересічну вдачу, її Кафка по-справжньому любив. Утім, любовні стосунки з М. Єсенською, що їх письменник переживав з величезною емоційною інтенсивністю, також не увінчалися шлюбом: Мілена була заміжньою жінкою і, попри сильне почуття до Кафки, так і не наважилася покинути свого чоловіка.

Літературна діяльність

- Плодами літературної праці, що тривала близько двадцяти років, стали три незавершених романи: «Зниклий безвісти» (інша назва - «Америка», був розпочатий 1912 р.), «Процес» (1914—1915), «Замок» (1922); новели, притчі, афоризми. Особливе місце у літературній спадщині Ф. Кафки посідають його щоденники та листи, що балансують на межі документальної та художньої прози.
- Лише незначна частина написаного побачила світ за життя автора: два уривки з новели «Опис однієї боротьби» (1909), збірка «Споглядання» (1913), перший розділ роману «Зниклий безвісти» (1913), новели «Вирок» (1912), «Перевтілення» (1912), «У виправній колонії» (1919), збірка новел «Сільський лікар» (1919); упродовж останнього року життя Кафка готував до друку збірку «Голодомайстер».

Смерть письменника

Майже за рік до смерті Кафка знайомиться з молодою єврейською дівчиною Дорою Дімант, яка спочатку стане символом його (нарешті!) самостійності - вони поїдуть жити до Берліна, а потім скрасить його останні дні. Помер Франц Кафка з червня 1924 в санаторії Кірлінг під Віднем, встигнувши переглянути гранки підготовленого до видання збірки оповідань «Голодар». Похований у Празі на Страшніцком кладовищі.

Могила Кафки на Новому єврейському кладовищі міста Праги. Надпис івритом говорить:

«Аншл син Гениха Кафки та Етл; нижче — батько: Гених син Якова Кафки та Фрадл, мати: Етл, дочка Якова Леві та Ґути»

- Незважаючи на заповіт, звернений до Максу Броду, спалити всі своє літературне та епістолярна спадщина, той зберіг все, що вдалося зібрати, і, починаючи з 1925 року, видав спочатку всі три незавершених роману, а потім - решту прозу, щоденники і листи. Написав він і біографію Франца Кафки. Його непослух явило світові не тільки геніального письменника, а й загадку - літературну, філософську та екзистенційну, - над вирішенням якої б'ється вже кілька поколінь дослідників його творчості та просто читачів.

Музей Франца Кафки в Празі

Пам'ятник Францу Кафці (Прага)

Зняті фільми на твори Франца Кафки

- «Це чудове життя Франца Кафки» («Franz Kafka's 'It's a Wonderful Life'»), Велика Британія, 1993 (1995). Режисер: Пітер Капальді. В ролі Кафки Річард Грант. Фільм отримав премію «Оскар»)
- «Співачка Жозефіна та мишачий народ» (Україна-Німеччина, 1994. Режисер: Сергій Маслобойщиков)
- «Кафка» («Kafka», США, 1991 Режисер: Стівен Содерберг. В ролі Кафки: Джеремі Айронс)
- «Замок» (1997) (Das Schloss. Режисер: Міхаель Ганеке)
- «Замок» (Росія-Німеччина-Франція, 1994. Режисер: Олексій Балабанов)
- «Процес» («The Trial», Німеччина-Італія-Франція, 1963. Режисер Орсон Веллс)

Екранізації творів

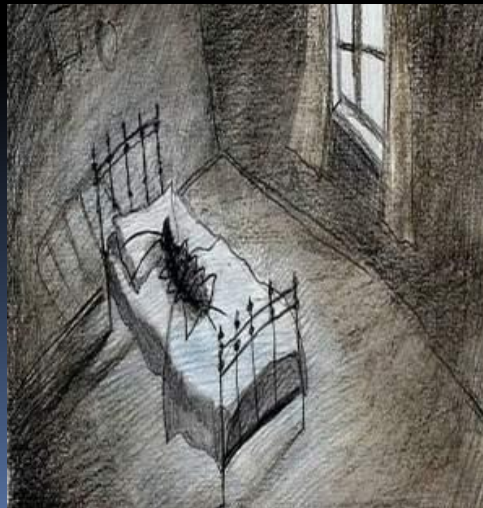
- Ідея розповіді «Перетворення» використовувалася в кіно багато разів:
- «Людина, що неймовірно зменшилася» (1950-ті)
- «Муха» (Курта Ньюмана, 1956)
- «Муха» (римейк Девіда Кронненберґа, 1986)
- «Кислотний будинок»
- «Перевтілення», 2002)

В Україні за його творами знято фільми: «Людина К.» (1992) та «Співачка Жозефіна й мишачий народ» (1994, удостоєний призів на кінофестивалі «Кіношок-94» в Анапі, «Молодість-94» в Києві, Каїрському міжнародному кінофестивалі, кінофестивалі «Література і кіно» в Гатчині тощо).

Словникова робота

Художній світ Ф. Кафки характеризується поєднанням фантастичного й буденного, трагічного та іронічного, натуралістичних деталей і складної, затемненої символіки

Магічний реалізм – невідповідність між реалістичним способом зображення і абсолютно неправдоподібними подіями. Кафка розташовує магічний реалізм у самий центр буденності.

- **Творчість Ф. Кафки є взірцем модерністської прози. Тематичне ядро кафківських текстів становлять ідеї знеособлення та відчуження особистості у світі, її залежності від незбагненої та всесильної влади.**

Зображуючи конфлікт особистості зі світом, письменник зосереджується не на соціальному чи психологічному аналізі, а насамперед на дослідженні універсальних законів світового буття.

- Загальноозначуше Кафка сполучає з найдрібнішим, приватним і передусім - зі своєю внутрішньою біографією, у якій важливу роль відігравали конфлікт з батьком, проблема шлюбу та суперечливе ставлення до власної творчості.

Створення новели «Перевтілення»

- Автор працює над новелою з 6 на 7 грудня 1912 року. Робота багато разів уривалась різними сімейними та службовими обставинами. Видається вона у 1915 році. Новела має автобіографічні джерела: Грегор згадує про невдале сватання до касирки лавки капелюшків (Ф. Бауер носила екстравагантні капелюшки).
- Ім'я героя було взяте з роману Я- Вассермана, де діє Грегор Замасса. - Це не просто фантастика, це величезна метафора, у якій автор підкреслює жахливість життя маленької людини. Все буденне - і в оточенні, і у стосунках - призводить до того, що людина починає втрачати свої людські риси, перетворюючись на потвору, на комаху.
- Символ комахи - символ мертвого, тваринного існування звичайної сірої людини.

Завдання

- 1.Знати зміст лекції і вміти відповідати на контрольні питання.
- 2.Записати в зошиті поняття «Магічний реалізм», риси творчої манери митця.
- 3.Прочитайте текст новели «Перевтілення».

Питання для самоконтролю

- Які обставини життя формували почуття самотності, властиве цьому митцю?
- Чому Ф. Кафка заповідав спалити свої рукописи?
- Назвіть основні риси стилю письменника.
- Чому відчуття самотності і депресії перенесено на сторінки творів?